

Vlagyiszlav Hodaszevics

NAPLÓMBÓL

Fülsértő minden földi hang,
S a fény is elviselhetetlen,
Akár a fog a megdagadt
Ínyből, kibújna már a lelkem.

Kibúvik — és mindjárt vadul
Ledobja nyítt burkát a sárba.
Ezerszemű — az éjbe hull,
De nem e szürke éjhomályba.

És engem itt hagy fekve, mint
Bankárt, apacs-késtől lerogyva —
Sebem szorítva rángani
S üvölteni világotokban.

1921.

EMLÉKMŰVEM

Bennem a kezdet és a vég is.
Kevés, mit véghezvittem, mégis
A láncban tartós szem vagyok:
E boldogság megadatott.

Az új, de nagy orosz hazában
Kétarcú kőbálványom áll majd
Két út keresztjén, hol korok
Peregnek s szélkavart homok . . .

(1930-as évek)

Baka István fordítása

BUNIN

Az orosz regény lassú áradás; csak sokára töri át a gátakat. Üssük fel Dosztojevskijt: húsz-harminc oldalt olvashatunk egyfolytában, míg végre egy váratlan, titkos örvény hirtelen leránt a legborzongatóbb mélységbe. Ez az örvény többé már nem enged el. De az a húsz-harminc oldal — kásahegy, amit át kell rágnunk. Hogyan kezdi Tolsztoj a *Háború és béke*-t, ezt a grandiózus remekművet? Egy hercegi estélyen emberek százait mutatja be, jó sokáig azonban egynek a nevét sem tudjuk megjegyezni. Turgyev világának jellegzetesebb először a parfümjé, mint maga a turgyevi világ, Gorkij hangját csak sokára halljuk meg. Az első percek teljes közvetlenségét Csehov is inkább a színpadon éri el.

Bunin minden sejtjében, minden szavában, minden gyökerével — orosz. De valami megbűvölő és csodálatos képességgel is rendelkezik: két-három egyszerű mondattal, jóformán pillanatok alatt olyan élő, üde, intim és mégis mély távlatú világot teremt, amelyen rajta az írói varázslat reszkető és finom harmatcsöppje.

Az orosz írók a nyitányban mintha egyenként tudnák csak megszólaltatni hangszereiket. Az egész orkeszter csak hosszú percek múlva szól. Bunin minden hangszere láthatatlan karmesteri pálca intésére egyszerre szólal meg. Ez a zene egy sajátos, zárt, külön világnak megejtő lelke. Olyan élő, mint a szívdobogás. Sokszor úgy vergődik, amilyen a foglyul ejtett madár szárnyacsapkodása. És néha olyan a fénye, mint az erdőbe betévedő rőt és mély őszi napsugáré. Lüktetnek, csapkodnak, csodálatos színekben felragyognak a hangok. A szavakba kottafejek vannak rejtve. De nemcsak ez a zene szól. Bunin első mondataiban azonnal testet ölt a világ is, amelynek lüktetése és lelke ez a zene. Mintha csak egy kárpitot vonna el előttünk Bunin: szemnek és fülnek egyszerre érzékletes és karnyújtásnyira közeli minden. A szétvont kárpit mögött ott látjuk a tavaszi Moszkvát, vagy a ceyloni ragyogó tengerpartot, ritkás szálerdőt, elhagyott orosz vidéken, esetleg egy kis kínai kutyának, *Csangnak* féléber álomvilágát. A szétvont függöny mögött szinte mozdulatlan állókép a világ, plein-airben ragyog, vagy félhomályban sötétedik. De ha ez a világ mozdulatlan is, annál mozgalmasabb, kifejezőbb a zene. A leheletszerű rezdüléseket is visszaadja. Bunin mondanivalója nem a felületről való, nem külső történések olcsóbb szenzációjából adódik — igazi mondanivalója a mélyből tör fel. A felület alatti történések és áramlások érdeklők. A külső világ képe csak úgy követi ezt a mélyről fakadt, minden érzés és történet lényegét kifejezni akaró zenét, mint a Parsifal mozgó díszletei a zenedráma igazi lényegét.